

Enstitü: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı: Mimarlık

Programı: Mimari Tasarım

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Yasemin ERKAN YAZICI

Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans - Eylül 2022

ÖZET

Tarih boyunca kentler sürekli bir değişim ve dönüşüm içerisindedir. Kentlerin bazı bölümleri eskiyip bozulurken bazı bölümleri de yenilenmeye ve gelişmeye devam eder. Bu yenilenme ve gelişmeler aynı zamanda sosyal ve fiziksel bazı değişikliklere sebep olabilir. Soylulaşma, kent merkezlerindeki konut stokunun zamanla eskiyip çöküntü hâle gelmesiyle yapılan yenileme ve iyileştirme çalışmaları sonucunda yerleşimdeki mülkiyetlerin ve sosyal sınıfın değişmesi durumudur. Genellikle kenti ve kentsel dinamikleri ilgilendiren bu kavramın günümüzde kırsal mekânlardaki karşılığı ve yansımaları da önemli bir araştırma konusu olmuştur. Literatürde kırsal soylulaşma olarak adlandırılan bu olgu kentlerin kalabalık ve yoğun temposundan kaçmak ve doğa ile iç içe bir hayat sürdürmek için kentli yüksek gelir grubu insanların kırsal mekânlara göç etmesi ile başlar. Kentlerden gelen bu yeni gruplar kentli yaşam tarzını ve alışkanlıklarını kırsal mekânlara taşırlar. Böylece değişen insan profili, sosyal yapıyı, fiziksel çevreyi ve sosyo-ekonomik düzeni kendi yaşam şekli ve ihtiyaçlarına göre yeniden şekillendirerek kırsal soylulaşmaya neden olur.

Bu tez çalışmasında son yıllarda çeşitli nedenlerle etkisini daha belirgin hissettiren soylulaşma kavramı kırsal bir mekân olan Cumalıkızık köyü özelinde oluşum-süreç-sonuç eksenli bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Tezin asıl amacı kırsal soylulaşmanın sosyal yapıyı ve fiziksel çevreyi nasıl değiştirip farklılaştırdığını irdelemektir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinde yer alan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sosyal yapıdaki değişiklikleri ifade etmek için, alan incelemesi ve gözlem de fiziksel çevredeki değişiklikleri ifade etmek için kullanılmıştır. Bu tez çalışmasında Türkiye kırsallarında kırsal soylulaşmanın görüldüğü kırsal alanlar

mercek altına alınmıştır. Tez kapsamında, bu kırsallardan doğal ve kentsel sit alanı ilan edildiği için kırsal mimari değeri yüksek olan, geleneksel kırsal dokusu özgün olan, UNESCO tarafından Dünya Miras Listesi'ne alınan, tarihi ve kültürel çekiciliği yüksek olduğu için turizm potansiyeli de yüksek olan Cumalıkızık köyü seçilerek tezin kapsamı daraltılmıştır. Seçilen bu örneklem, kırsal soylulaşmanın mekânlara, kıra özgü yaşam şekline ve değişen insan profiline etkilerini çok yönlü değerlendirmeyi mümkün kılmıştır. Böylece sınırlı sayıda örneklerine rastladığımız kırsal soylulaşma literatürüne katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Soylulaşma, Sosyal ve Fiziksel Değişiklikler, Kırsal Miras

Institute: Institute of Graduate Studies

Department: Architecture

Programme: Architectural Design

Supervisor: Doç. Dr. Yasemin ERKAN YAZICI

Degree Awarded and Date: Master's Degree – September 2022

ABSTRACT

Throughout history, cities are in constant change and transformation. While some parts of the cities get old and deteriorate, some parts continue to be renewed and developed. These renewals and developments can also cause some social and physical changes. Gentrification is the situation in which the property and social class in the settlements change as a result of the renovation and improvement works carried out as the housing stock in the city centers becomes old and collapsed over time. The equivalent and reflections of this concept, which generally concerns the city and urban dynamics, in rural areas have also been an important research topic. This phenomenon, which is called rural gentrification in the literature, begins with the migration of high-income urban people to rural areas to escape from the crowded and intense tempo of cities and to live a life intertwined with nature. These new groups coming from the cities carry the urban lifestyle and habits to the rural areas. Thus, changing human profile causes rural gentrification by reshaping the social structure, physical environment, and socio-economic order according to their own lifestyle and needs.

In this thesis study, the concept of gentrification, which has become more prominent for various reasons in recent years, has been evaluated from a formation-process-result-oriented perspective in the rural area of Cumalıkızık village. The main purpose of the thesis is to examine how rural gentrification changes and differentiates the social structure and physical environment. In the study, the semi-structured interview technique in qualitative research methods was used to express the changes in the social structure, and field study and observation were used to express the changes in the physical environment. In this thesis study, rural areas where rural gentrification is seen in rural areas of Turkey are examined. Within the scope of the thesis, Cumalıkızık

village, which has a high rural architectural value because it has been declared a natural and urban protected area, has a unique traditional rural texture, was included in the World Heritage List by UNESCO, and has a high tourism potential due to its high historical and cultural attractiveness, was chosen for the thesis. The scope has been narrowed. This selected sample made it possible to evaluate the effects of rural gentrification on places, rural lifestyles and changing human profiles in many ways. Thus, it is aimed to contribute to the rural gentrification literature, which we have encountered in a limited number of examples.

Keywords: Rural Gentrification, Social And Physical Changes, Rural Heritage

